

Klaniczay Tibor

SZIGETVÁR HŐSI VÉDELME

A Szigeti veszedelem, Szigetvár hősi védelme, a függetlenségüket védő kelet-európai népek harcának kiemelkedő eseménye. Része annak a sok százéves küzdelemnek, amelyet magyarok, horvátok, szerbek, románok, lengyelek közösen vívtak a török hódítók ellen.

Feudális anarchia

A terjeszkedő török birodalom már a XV. század folyamán megkísérelte Magyarország birtokbavételét, de sikertelenül. Hunyadi János világraszóló győzelmei, majd Mátyás erős, központozott királysága egyelőre megállította, sőt visszavetette a török előnyomulást. A Hunyadiak honvéd politikájának eredményei azonban Mátyás halála után veszendőbe mentek. Ismét felülkerekedett a feudális anarchia; a vezető egyházi és főúri körök az ország védelmével nem törődtek, egymással viszont végelethatalatlan politikai és gyakran katonai küzdelmet folytattak vagyonuk növelése érdekében. Az uralkodó osztály tagjai csak abban voltak egységesek, hogy a dolgozó népet egyaránt a végsőkig kifosztották. Miután a jobbágyságnak az elviselhetetlen elnyomás ellen indított háborúját leverték, az anarchia által amúgy is meggyengített országban nem maradt olyan erő, amely Mohácsnál megvédezhette volna a hazát.

Az uralkodó osztály a gyászos mohácsi csatavesztés, Buda elfoglalása és az ország három részre szakadása után sem okult a csapásokból, hanem folytatta birtokszerző rablásait. A Bécsben székelő „magyar” király sem gondoskodott a megmaradt országrészt védő katonaság ellátásáról, fizetéséről, a várak fenntartásáról. A török elleni harcokban kitűnt, tapasztalt magyar kapitányok helyébe előszeretettel ültettek német és spanyol várparancsnokokat és segítség címén elárastották az országot a török elől gyáván megfutó, de a magyar parasztságot annál inkább pusztító, harcra szóló idegen zsoldos seregekkel. Népünk létét tehát nemcsak a nyíltan támadó, hódító török veszélyeztette, hanem a segítség álarcaiban alattomosan terjeszkedő Habsburg-hatalom is.

Sokszoros túlerő

Ezerszeres a végvári vitézek érdeme, akik a rájuk bízott várakat éhezve, rongyosan, uraiktól cserbenhagyva és királyuktól elárulva, halálukig védtek. A többségben jobbágy és kis-nemes származású magyar végvári katonákkal vállaltva harcoltak a testvér szomszédnépek fiait, akárcsak Hunyadi János seregeiben. Túlnyomórészt a végvári vitézek hősiességének volt köszönhető, hogy hazánkat nem söpörte el teljesen a török áradat, sőt évtizedes szívós harc során támadó lendülete végül is megtört, ereje felriplótt. Jurisich Miklós, Szondi György, az egri nök, Thuri György s megszámlálhatatlan ismert és ismeretlen társuk örök példaképei a vitézségnek, a hazáért vívott áldozatkész harcoknak. Kőszeg, Drégely, Temesvár, Eger, Palota és a

többi vár hősiességével ért fel a török számára még akkor is, ha a támadók számbeli fölénye miatt a vár elesett.

Szigetvár és Zrínyi Miklós neve azonban még a várak és a hős várvédők büszke névsorából is kiemelkedik. Miután Pécs 1543-ban török kézre került, a Dunántúl nyugati részét Szigetvár védelmezte, melyet kitűnő kapitányai, Horváth Márk majd Zrínyi Miklós jól megerősítették. Zrínyi Miklós a kor egyik leggazdagabb nagybirtokosa volt. Bár ő sem volt mentes osztályozás hibáitól, okulni tudott az országot ért csapásokból és élete utolsó huszonöt évét a török elleni bátor harcoknak szentelte. Az ő feladata volt magyar és horvát vitézeivel feltartóztatni a világ akkori leghatalmasabb hadseregét, melyet II. Szulejmán szultán, a mohácsi győző, a kor egyik legnagyobb hadvezére vezényelt.

A maroknyi védősereg, bár a várat nem tudta megtartani a sokszoros túlerővel szemben, feladatát mégis teljesítette. II. Szulimán 1566-ban döntő csapást akart mérni Magyarországra. Ezt a tervét hiúsították meg Zrínyi katonái, akik a törököket feltartóztatták és a hosszú ostrom alatt annyira meggyengítették, hogy kénytelen volt visszavonulni. A vár és a védősereg elpusztult, de elveszett a hatalmas török sereg színe-virága is, és az ostrom folyamán meghalt maga Szulimán, legnagyobb hadvezéré.

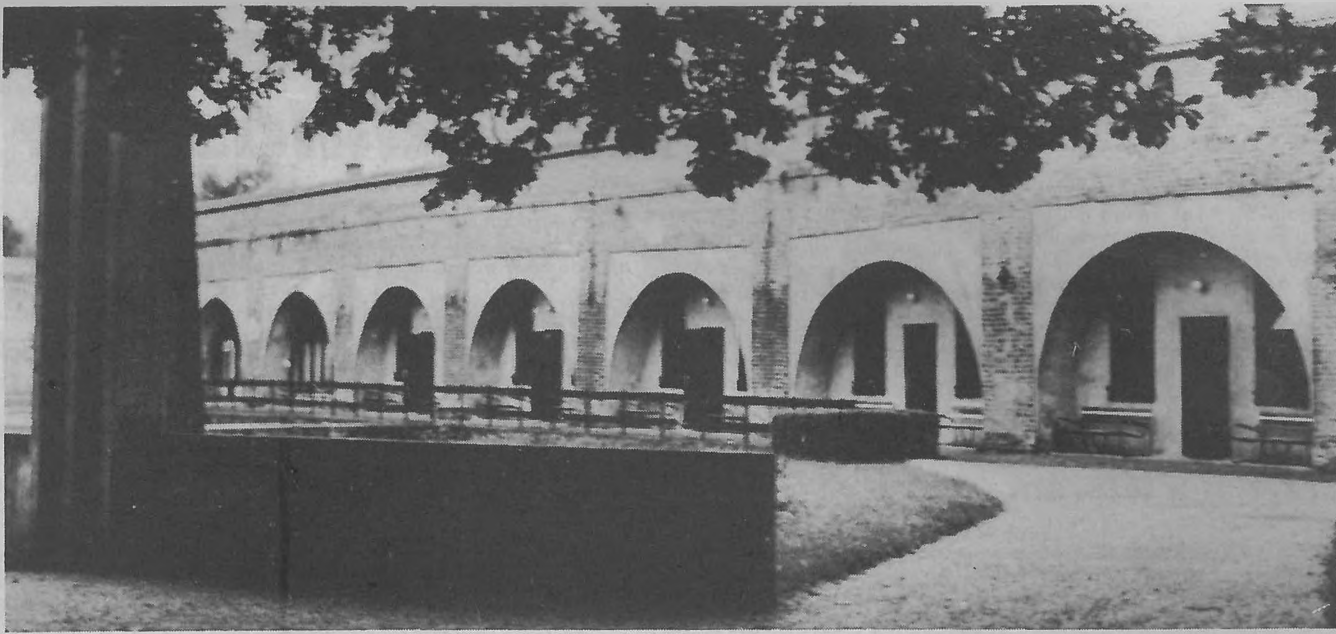
A nagy fordulópont

Szigetvár ostroma után a török támadások ereje csökkent. A hódító birodalom belső bomlása és másuttal elszennvedett vereségei mellett a végvári vitézek hősi ellenállásának is igen nagy része volt abban, hogy a török többé nem tudott olyan hadsereget felvonultatni, mint 1566-ban. A magyar és részben a külföldi kortársak, akiknek nem volt módjuk az újabb török támadások elmaradásának okát tanulmányozni, egyre inkább a szigetvári védők hősiességében találtak magyarázatot a török támadó erejének gyöngülésére. A török sereg legjobb erőinek pusztulásával és Szulimán halálával végződő ostrom jelentőségének ez a megnövelése nem is volt teljesen alaptalan. A művelt humanista írók tollán a szigetvári védelem ragyogó győzelem, a török háborúk nagy fordulópontja lett. A végvári vitézek számtalan hőstette közül ezért válogattak leginkább Szigetvár jelképes jelentőségűvé.

Szigetvár ostroma tehát a nemzet tudatában igazi eposzi témává formálódott: néhány ezer, hazáját szenvedélyesen szerető hős katonán, életének feláldozása árán, a honvédő küzdelmek egyik sorsdöntő eseményévé változtatta, országos jelentőségre emelte a vár védelmét. Egy nagy költői tehetség, aki át tudja érezni a „szigeti veszedelem” politikai jelentőségét, aki maga is mestere és egyik legkiválóbb bajnoka a török elleni harcoknak, megalkothatta ebből a témából a hazafiság, a honvédelem hősi eposzát. Ilyen költő volt a szigetvári hős dedunokája, Zrínyi Miklós, a Szigeti veszedelem szerzője.

(A szerző engedélyével a *Reneszánsz és barokk c. 1961-ben megjelent tanulmánykötetéből*)

Szigetvár idegenforgalma

Nyolcvanezrezer vendég

Téli hangversenyek a szultáni dzsámiban? Történelmi hangulat — Színes programok Fürdőkombinát kellene

A Baranya megyei Idegenforgalmi Hivatal 1957-ben — miután a vár teljes egészében a kezelésébe került — létesített Szigetvárot idegenforgalmi kiemelésre. Bár ezt megelőzően is voltak a várnak látogatói, de szoros értelemben vett idegenforgalomról csak a várból elhelyezett vártörténeti kiállítás és a turistaszálló megnyitása után lehet beszélni, valójában 1966 óta. A vár elestén 400. évfordulóján rendezett ünnepségek idegenforgalmi szempontból is jól kamatoztak. Megindult és évről évre növekedett az érdeklődés Szigetvár iránt.

Modern hírközlés

Ma már az idegenforgalom jelentős tényező Szigetvár életében, amint ezt az alábbi számadatok is igazolják: a Szigetvári Idegenforgalmi Kirendeltség megnövekedett feladatkörét több mint 30 dolgozóval látja el. Üzemelteti a várból a 160 férőhelyes turistaszállót, a várbüfé, az ajándékpavilont, a vártörténeti kiállítást, a Zrínyi téren épült 60 férőhelyes Oroszlán szállodát, a legmodernebb hírközlési eszközökkel felszerelt utazási irodát, irányítja a városban mintegy 50 fő elhelyezését biztosító fizető vendéglátó szolgálatot.

Az 1974-es évben a várlátogatóknak kiadott belépőjegyek száma: 81 180, a turistaszállóban eltöltött vendégnapok száma: 12 055. A Szigetvári Idegenforgalmi Kirendeltség forintforgalma az elmúlt évben elérte a hárommillió forintot.

Utazási programok

A turistaszálló, az Oroszlán szálloda, a várbelépőjegyekből származó bevételek mellett igen jelentős a kirándulások és színházlátogatások szervezéséből befolyt jövedelmünk. 1974-ben 48 túrát szervezett kirendeltségünk üzemek, termelőszövetkezetek, általános és középiskolák tanulók részére. Igen eredményes volt a színházlátogatásokat szervező tevékenységünk: közvetítésünkkel 48 felnőtt bérlet és 99 ifjúsági bérlet talált gazdára. Az ifjúsági bérletek tulajdonosai részletfizetési kedvezményt is kaptak. Alkalmoszerű színházlátogatásokat is szerveztünk nemcsak a Pécsi Nemzeti Színházba, hanem a Kaposvári Csiky Gergely Színházba, a budapesti Színházba, a Szegedi Szabadtéri Játékokra. Kirendeltségünknek ez a tevékenysége népművelési

szempontból is figyelmet érdemel.

Sokan a mi közvetítésünkkel jutnak el először hazánk szép tájaira, és szinte kivétel nélkül kedvet kapnak további kirándulásokra, lelkes országjárók lesznek. Utazási programjaink összeállításánál mindig gondosan ügyelünk arra, hogy a kényelem, a kikapcsolódást jelentő szórakozás-pihenés mellett kedves utitársainknak ismeretszerési lehetőségeket is biztosítsunk, így a szocialista hazaszeretetre való nevelés ügyét is szolgáljuk. A felnőtt és az ifjúsági színházbérletek megszerzésével sok fiatal és felnőtt dolgozót kapcsolunk be szocialista kultúránk áramkörébe. Öröndetes, hogy a színházbérleteken kívül egyre több üzemi kollektíva, szocialista brigád és alkalmi csoport igényli tőlünk egy-egy színház, illetve hangversenylátogatás megszerzését.

Az önök szolgálatában

Az elmúlt évek során irodánk igen széleskörű kapcsolatokat épített ki más utazási irodákkal, a rangosabb országos rendezvények szervezői irodáival, úgyhogy ma már minden utazási ügyben, a legkülönfélébb programok összeállításában megbízható és hasznos tanácsokkal áll az érdeklődők rendelkezésére:

1. szállásbiztosítás helyben, Budapesten és vidéken,

2. kirándulások megszervezése és lebonyolítása csoportok és egyének részére,

3. csoportok részére étkezések megrendelése helyben, Budapesten és vidéken,

4. repülőjegyek árusítása,

5. valutavétel és valuta-eladás,

6. útlevelek árusítása, kulturális és sportrendezvényekre belépőjegyek biztosítása,

7. idegenvezetés,

8. információ utazási ügyekben,

9. képeslapok, ajándékcikkek árusítása a várból levő pavilonunkban.

Mind emléktárgyakból, mind képeslapokból bő választékkal rendelkezünk, ki tudjuk elégíteni a felmerülő igényeket. Szigetvári vonatkozású kiadványokban már inkább szűkölködünk. Különösen fájoan nélkülözünk a Várbaráti Kör igen közkedvelt kiadványait.

Mivel a turistaszálló és az Oroszlán szálloda nem tudja kielégíteni a hozzánk érkező szállásigényeket, szükség volt a fizető vendéglátó szolgálat megszervezésére. 19 házigazdával kötöttünk szerződést, akik 50 fő részére tudnak első, illetve másodosztályú szálláshelyet biztosítani. A fizető vendéglátó szolgálat nemcsak az idegenforgalmi kirendeltségnek, hanem a szigetvári házigazdáknak is jó bevételi forrás. Az évről évre növekvő szállásigények sürgetve követelik, hogy az új Oroszlán szálloda mellett levő, jelenleg gazdátlan és csak pusztuló műemlékjellegű épületet is bekapcsoljuk a szigetvári idegenforgalom szolgálatába.

Zselic és Zsibót

Kétségtelen, hogy a Szigetvárra irányuló idegenforgalomnak legnagyobb vonzóereje a város történelmi múltja, a sok vihart látott vára, a várból elhelyezett kiállítás. Idegenforgalmi kirendeltségünk igen nagy gondot, tetemes összegeket fordít a vár karbantartására, a várpark gondozására. Jóleső érzéssel mondhatjuk el, hogy a várlátogatók a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak a várról, annak tisztaságáról és gondozottságáról. Az itt kialakított rend, esztétikus környezet, a történelmi hangulat a látogatókra is fegyverező hatással van. Egyre ritkábban fordulnak elő a várból kirívó rendbontások, szándékos rongálások.

Az 1966. évi jubileum óta kilenc esztendő telt el. A megnövekedett idegenforgalom a várral kapcsolatban is új igényeket támaszt: szükség lenne a turistaszálló modernizálására, meg kellene oldani a szultáni dzsámiban a hiányzó ajtókat, ablakok pótlását, a hajdani karzat és mihrábfülke teljes restaurálását, a terem termálvízzel való fűtését. Így a téli hónapokban is lenne egy kiváló akusztikájú hangverseny-, illetve kiállítás-teremünk. A múzeumi kiállítás is megkapott már, aktuális lenne a felújítása, gazdagítása. Erre a célra a kastélyépület egész emeleti része rendelkezésre is áll.

Meg kellene találni a módját annak, hogy a várlátogatókat, vendégeinket hosszabb ideig kössük le a várból, illetve a városban érdekes és színes programokkal. Szigetvár török építészeti emlékei jelenleg minimális vonzóerőt gyakorolnak idegenforgalmi szempontból, pedig a főtéri Ali pasa dzsámija a híres Dorfmeister-freskóval, az újárósi karaván-szeráj, a II. Szulejmán szultán türbéje, a Kumilla kútja meg-

ítélésünk szerint nagy lehetőségeket rejtegetnek magukban. Ugyancsak kihasználatlan még idegenforgalmi szempontból a zsibóti szőlőhegy, valamint a Szigetvár környéki szép fekvésű zselici falvak.

A történelmi emlékek mellett Szigetvárnak másik jelentős idegenforgalmi tényezője a 62 fokos termálvíz. A Harkányi Fürdővállalat kezelésében lévő régi, toldott-foldott strandfürdő a nyári hónapokban már most sem tudja kultúrálisan kielégíteni az igényeket. Mindenképpen szükség lenne egy új, modern fürdőkombinátúra. Ha ez megépül, ugrásszerűen fog megnövekedni Szigetvár idegenforgalma.

Vendéglátó házigazdák

Városunk növekvő idegenforgalom nemcsak az idegenforgalommal hivatászerűen foglalkozókra, nemcsak a város vezetőire, hanem a lakóra is hárt feladatokat: mindenekelőtt el kell sajátítanunk a jó vendéglátó házigazdának az egész nyeit, ápolniuk kell az egész seget, tetteikben megnyilatkozik a helyi patriotizmust. Városunk hírnevét, tisztaságára, rendjére állami és magántulajdonban levő épületeinek karbantartására minden szigetvári lakosra zott gondot kell fordítani. Le gyenek a hozzánk érkező látogatókkal szemben udvarias figyelmeseit! Ez különösen fontos a vendéglátóiparban és kereskedelemben dolgozókról. Legyen az idegenforgalom minden szigetvári polgárnak saját szívügye is! Ilyen közös összefogással el tudjuk éni azt, hogy városunk vendég jól érezzék magukat nálunk, ide még többször is visszatérjenek.

Molnár Imréné
kirendeltségvezető